

ปัจจัยทางเศรษฐกิจและโครงสร้างประชากร
กับการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของประเทศไทย
Economic Factors and Demographic Structure Affecting
Personal Income Tax Collection in Thailand

สลิลา ศรีพิลาส^{1*} และ บุญธรรม ราชรักษ์²

¹สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ประเทศไทย

²คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ประเทศไทย

*ผู้รับผิดชอบบทความ

Salin Sripilas^{1*} and Boontham Racharak²

E-mail: salin.sri@hotmail.com¹, thamracharak@gmail.com²

¹Department of Economics, Faculty of Economics, Ramkhamhaeng University, Thailand

²Faculty of Economics, Ramkhamhaeng University, Thailand

*Corresponding author

Received : March 26, 2019 / Revised : April 24, 2019 / Accepted : April 24, 2019

บทคัดย่อ

การศึกษานี้เพื่อศึกษาปัจจัยทางเศรษฐกิจและโครงสร้างประชากรที่มีผลต่อการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของประเทศไทย โดยปัจจัยทางเศรษฐกิจ ประกอบด้วย มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดต่อหัว และมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดนอกภาคเกษตรกรรม และโครงสร้างประชากรที่เข้าสู่สังคมสูงวัย (aged society) ซึ่งศึกษาผลการจัดเก็บรายได้ของรัฐบาลระหว่างปีภาษีของประเทศไทย พ.ศ. 2550-2559 ทั้ง 76 จังหวัด ที่มีข้อมูลในลักษณะ Panel Data ใช้วิธีการสร้างแบบจำลองในรูปสมการถดถอยเชิงซ้อน (multiple regression model) ทำการประมาณค่าสัมประสิทธิ์โดยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด (Ordinary Least Squares--OLS) ในรูปแบบ Cross-Section Fixed ด้วยโปรแกรม Eviews

ผลการศึกษาพบว่า ตัวแปรมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดต่อหัว และมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดนอกภาคเกษตรกรรมมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับรายได้จากการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

คำสำคัญ: ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา; ปัจจัยทางเศรษฐกิจ; โครงสร้างประชากร;

Therefore, the Revenue Department should review the policy on income tax exemptions for income earned for people who lives in Thailand and are not less than sixty-five years old in the tax year as progressive taxation collection. The three independent variables could explain the revenue from personal income tax collection of Thailand at 99.31 percent.

Keywords: Personal Income Tax Collection; Economic Factors; Demographic Structure;

บทนำ

การพัฒนาประเทศภายใต้การบริหารของรัฐบาลในด้านต่าง ๆ รัฐบาลจำเป็นต้องแสวงหารายได้เพื่อใช้ในกิจการที่เป็นส่วนรวม ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศ การบริการทางสังคม ในทุกด้าน ตลอดจนการพัฒนาเศรษฐกิจและการขยายฐานการผลิตและบริการด้วยการสร้างความร่วมมือกับมิตรประเทศทั้งในรูปทวิภาคีและพหุภาคี เพื่อสร้างความเข้มแข็งและลดความเหลื่อมล้ำให้แก่ประชาชนภายในประเทศ ทั้งนี้ แหล่งรายได้ที่รัฐบาลที่สำคัญคือ รายได้จากภาษีอากรที่จัดเก็บโดย 3 กรมในสังกัดกระทรวงการคลัง ได้แก่ กรมสรรพากร กรมสรรพสามิต กรมศุลกากร ทั้งนี้ มากกว่าร้อยละ 60 เป็นรายได้จากภาษีอากรจากกรมสรรพากร เมื่อพิจารณาผลการจัดเก็บภาษีอากรประเภทต่าง ๆ ของกรมสรรพากร ระหว่างปี พ.ศ. 2545-2560 พบว่า ส่วนใหญ่รายได้การจัดเก็บภาษีอากรของกรมสรรพากรมีแนวโน้มจัดเก็บเพิ่มสูงขึ้นทุกปี โดยรายได้จากการจัดเก็บภาษีอากรตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545-2560 เฉลี่ยประมาณร้อยละ 40.40 เป็นภาษีทางอ้อม (ภาษีมูลค่าเพิ่ม) ขณะเดียวกันรายได้การจัดเก็บภาษีทางตรง ได้แก่ ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา และภาษีเงินได้นิติบุคคลก็มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเช่นกัน ทั้งนี้ปี พ.ศ. 2545-2560 เฉลี่ยประมาณร้อยละ 17.07 เป็นรายได้การเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ซึ่งแนวโน้มการเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง สำหรับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเป็นภาษีทางตรงที่จัดเก็บจากบุคคลธรรมดา หรือจากหน่วยภาษีที่มีลักษณะพิเศษตามที่กฎหมายกำหนด โดยเป็นรายได้ที่เกิดขึ้นระหว่างปีที่ผ่านมาตามเกณฑ์ที่กำหนด ซึ่งผู้มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดานั้นมีสถานะอย่างหนึ่งอย่างใด กล่าวคือ บุคคลธรรมดา ห้างหุ้นส่วนสามัญหรือคณะบุคคลที่มีใช้นิติบุคคล ผู้ถึงแก่ความตายระหว่างปีภาษี กองมรดกที่ยังไม่ได้แบ่ง และวิสาหกิจชุมชนตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน เฉพาะที่เป็นห้างหุ้นส่วนสามัญหรือคณะบุคคลที่มีใช้นิติบุคคล (กรมสรรพากร, 2560ก)

ในปี พ.ศ. 2560 ประเทศไทยมีกำลังแรงงานรวมประมาณ 38,643.5 ล้านคน โดยเป็นผู้ที่มีงานทำประมาณ 38,037.3 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 98.43 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2561) แต่ทั้งนี้ประเทศไทยมีความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางประชากรเข้าสู่การเป็นสังคมสูงวัย โดยการศึกษาโครงสร้างทางประชากรเข้าสู่สังคมสูงวัยเป็นการศึกษาการมีประชากรอายุ 60 ปี คิดเป็นสัดส่วนมากกว่าร้อยละ 10 ของประชากรทั้งหมด ทั้งนี้การเพิ่มจำนวนประชากรอายุ 60 ขึ้นไปเกือบเท่าตัวของประเทศไทยใช้เวลาเพียง 22 ปี โดยประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปมีร้อยละ 7.81 ในปี พ.ศ. 2537 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 14.72 ในปี พ.ศ. 2559

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้จะศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยทางเศรษฐกิจ ประกอบด้วย มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดต่อหัว และมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดนอกภาคเกษตรกรรม และโครงสร้างประชากรที่เข้าสู่สังคมสูงวัย (aged society) ที่คำนวณจากสัดส่วนของประชากรอายุ 65 ปีขึ้นไปต่อประชากรทั้งหมดกับการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของรายได้ที่จัดเก็บจากกรมสรรพากร โดยผู้วิจัยเลือกผลการจัดเก็บรายได้ของรัฐบาลตามปีปฏิทิน (1 มกราคม-31 ธันวาคม) หรือปีภาษี ระหว่างปีภาษี พ.ศ. 2550-2559 รวมเป็นระยะเวลา 10 ปีภาษี โดยในแต่ละปีภาษีจะนำเสนอข้อมูลรายจังหวัดทั้ง 76 จังหวัด (ยกเว้นจังหวัดบึงกาฬ เนื่องจากข้อมูลการจัดเก็บรายได้ไม่ครบทั้ง 10 ปีภาษี เพราะจังหวัดบึงกาฬตั้งขึ้นเมื่อ ปี พ.ศ. 2554 ตามพระราชบัญญัติตั้งจังหวัดบึงกาฬ พ.ศ. 2554) รวมจำนวนข้อมูลในการศึกษาทั้งสิ้น 760 รายการ

การทบทวนวรรณกรรม

ผู้ศึกษาสามารถสังเคราะห์ตามแนวคิดทฤษฎีสำหรับกำหนดตัวแปรในการศึกษาเพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษาคำนี้ ดังนี้

Musgrave and Musgrave (1989, p. 216) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการเก็บภาษีอากรที่ดี และแนวคิดเกี่ยวกับโครงสร้างประชากร สรุปได้ว่า เป็นแนวคิดที่สะท้อนถึงความเสมอภาคและความเป็นธรรมในการเสียภาษีของผู้มีหน้าที่เสียภาษีอากร นอกจากนั้นยังสะท้อนถึงการบริหารจัดการรายได้ของภาครัฐที่มาจากภาษีอากร ทั้งนี้ ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเป็นภาษีทางตรงที่เรียกเก็บจากฐานรายได้หรือเงินได้บุคคลธรรมดาจากการทำงานของประชากรซึ่งเป็นผู้ขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศนั่นเอง ดังนั้น หากโครงสร้างประชากรของประเทศเปลี่ยนแปลงเข้าสู่สังคมสูงวัย (aged society) อันหมายถึง สัดส่วนประชากรวัยแรงงานลดลง แต่สัดส่วนผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้น (บุญธรรม ราชรักษ์, 2552, หน้า 29-34) โดยตัวแปรสะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรของประเทศไทยในการศึกษาคำนี้ คือ “สัดส่วนของจำนวนผู้สูงอายุต่อประชากรทั้งหมด” เนื่องจากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า รายได้ที่ต้องเสียภาษีเฉลี่ยและภาษีเงินได้ของประชากรจะลดลงเมื่อประชากรเข้าสู่วัยเกษียณการทำงาน ดังนั้น การที่ประเทศไทยเข้าสู่สังคมสูงวัย (aged society) ก็จะทำให้รายได้จากการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาลดลง

เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม (2552, หน้า 187-191) ได้อธิบายเกี่ยวกับทฤษฎีภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา และสุนทร ราชวงศ์ศึก (2557, หน้า 169-172) ได้อธิบายเกี่ยวกับภาษีกับความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ และแนวคิดเกี่ยวกับความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ สรุปได้ว่า แนวคิดทั้งสามมีส่วนเกี่ยวพันซึ่งกันและกัน กล่าวคือ ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเป็นภาษีทางตรงชนิดหนึ่งซึ่งเรียกเก็บจากฐานรายได้หรือเงินได้บุคคลธรรมดา ซึ่งเป็นเครื่องวัดความสามารถในการเสียภาษีของบุคคลตามหลักความสามารถในการเสียภาษีอากร โดยการจัดเก็บภาษีตามหลักความสามารถในการเสียภาษีเป็นส่วนหนึ่งของการจัดเก็บภาษีตามหลักความเป็นธรรมทางภาษีอากรอันนับเป็นรากฐานที่สำคัญที่สุดของระบบภาษีอากรที่ดี เมื่อภาครัฐมีรายได้จากการจัดเก็บ

วารสารรามคำแหง ฉบับบัณฑิตวิทยาลัย

Ramkhamhaeng University Journal: The Graduate School

ปีที่ 2 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม-สิงหาคม 2562 Vol. 2 No.2 May-August 2019

ISSN 2651-1673 (Print) ISSN 2672-9210 (Online)

www.rujogs.ru.ac.th

วัตถุประสงค์

เพื่อการตีพิมพ์และเผยแพร่ผลงานทางวิชาการด้านสังคมศาสตร์ในสาขาวิชารัฐศาสตร์ มนุษยศาสตร์ นิติศาสตร์
เศรษฐศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ สื่อสารมวลชน บริหารธุรกิจ และพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

กำหนดการเผยแพร่

วารสารราย 4 เดือน จัดพิมพ์ปีละ 3 ฉบับ

ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม – เมษายน / ฉบับที่ 2 เดือนพฤษภาคม – สิงหาคม / ฉบับที่ 3 เดือนกันยายน – ธันวาคม

ที่ปรึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วุฒิศักดิ์ ลาภเจริญทรัพย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. บุญชวล ทองประยูร

อธิการบดีมหาวิทยาลัยรามคำแหง
รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการและวิจัย

บรรณาธิการบริหาร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สืบพงษ์ ปรapaiใหญ่

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง

บรรณาธิการผู้พิมพ์ผู้โฆษณา

อาจารย์ ดร. บุศรา นิยมเวช

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

กองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์ ดร. สมบูรณ์ สุขสำราญ
รองศาสตราจารย์ ดร. สันทนา สุธาดารัตน์
รองศาสตราจารย์ ดร. ไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม
รองศาสตราจารย์ ดร. สุรสิทธิ์ อมรวมิชศักดิ์
รองศาสตราจารย์ ดร. สัญญา เคนาภูมิ
รองศาสตราจารย์ ดร. บุชบา สุธีธร
รองศาสตราจารย์วรุณี เขาวนัสสุขุม
รองศาสตราจารย์ ดร.รสขงพร โกมลเสวิน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พิสิษฐ์ ณีฎประเสริฐ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อำนาจ ทองขาว
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. บุชญา วงษ์ชวลิตกุล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประเสริฐ เคนพันค้อ
อาจารย์ ดร. บงกช ทองเอี่ยม
พระปลัดสมชาย ปโยโค, ดร.
นายโชคดี รักทอง
นางน้ำผึ้ง ปุระณะสุคนธ

มหาวิทยาลัยรังสิต
มหาวิทยาลัยรามคำแหง
มหาวิทยาลัยศิลปากร
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
มหาวิทยาลัยรามคำแหง
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยรามคำแหง
255/24 หมู่บ้านสัมมารุท ข.รามคำแหง 110 เขตสะพานสูง
กรุงเทพมหานคร 10240

ผู้จัดการ

นายธรรมภิลิทธิ เต็มสังข์

สถานที่ติดต่อ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง อาคารทำชัย ชั้น 3 หวังหมาก บางกะปิ กรุงเทพฯ 10240
ว่าที่ ร.ต. เติวิช โสภณปฎิมา โทร. 02-310-8557, 097-145-441 , 081-823-2277
Website: <http://www.rujogs.ru.ac.th>, E-mail: rujogs@rmail.ru.ac.th

*ข้อความและบทความในวารสารรามคำแหง ฉบับบัณฑิตวิทยาลัย เป็นแนวคิดของผู้เขียน มีใช้ความเห็นของคณะผู้จัดทำ
และมีใช้ความรับผิดชอบของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง

**กองบรรณาธิการไม่สงวนสิทธิ์การคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงที่มาเชิงวิชาการ